

Scholekster met gekruiste snavelhelften, 28 maart 1982, Harlingen (Joop Jukema). *Oystercatcher with crossed bill* Haematopus ostralegus.

Eidereend *Somateria mollissima* die gedood werd door een mossel om de ondersnavel (Jukema 1979).

De snavelafwijking ontstaat waarschijnlijk nadat een Scholekster bij het openwrikken van een schelpdier zijn snavel ontwricht heeft. Wanneer boven- en ondersnavel niet meer precies op elkaar passen overtreft de groei van de snavel de slijtage; de snavel wordt langer en de snaveltoppen raken steeds verder uit elkaar. Het openen van schelpdieren wordt nu veel moeilijker en op een bepaald moment waarschijnlijk onmogelijk. De dunne uiteinden van de snavel breken waarschijnlijk af en toe af, waarna weer aangroei plaatsvindt, net als bij normale vogels zoals uit onderzoek aan gevangen Scholeksters is gebleken (Hulscher 1983).

Deze Scholekster met gekruiste snavel bewijst dat vogels met een snavelafwijking het lang kunnen volhouden. In het algemeen zullen zulke vogels een wat slechtere conditie hebben dan soortgenoten zonder handicap. Dit blijkt bijvoorbeeld uit vorstslachtoffers waarbij verhoudingsgewijs veel vogels zijn met afwijkingen aan snavel en poten. Vogels met gekruiste snavels als hier beschreven zijn ook waargenomen bij Wulp *Numenius arquatus* (J. B. Hulscher) en Goudplevier *Pluvialis apricaria* (Eenshuistra 1973).

Met dank aan J. B. Hulscher, die mij van informatie over het voorkomen en ontstaan van snavelafwijkingen voorzag.

Summary

Oystercatcher with crossed bill

On 28 March 1982 a cross-billed Oystercatcher (fig. 1) was observed at Harlingen (Friesland). The bird was feeding in the littoral zone on a basalt dike and was ap-

parently in good condition. The origin and consequences of this type of cross-bill are briefly discussed.

Literatuur

- EENSHUISTRA O. 1973. Goudplevieren en wilstervangst. Fryske Akademy, Leeuwarden.
HULSCHER J. B. 1983. Growth and abrasion of the Oystercatcher bill in relation to dietary switches. *Neth. J. Zool.* 23.
JUKEMA J. 1979. Eidereend *Somateria mollissima* als slachtoffer van mossel *Mytilus edulis*. *Limosa* 52: 73-74.

J. Jukema, Heardawei 44,
8854 AC Oosterbierum

Zwartkeellijster *Turdus ruficollis atrogularis* op Schiermonnikoog

Toen we op 9 oktober 1982 met zwaar bewolkt en windstil weer op Schiermonnikoog over het pad van de Kobbeduinen naar het Willemsduin (ter hoogte van strandpaal 10) liepen, vloog c. 8 meter vóór ons, van achter een oneffenheid, plots een vogel op die wij beiden direct als „vreemde lijster” betitelden. De lijster streek verder op het pad weer neer en kon daarna van ongeveer 10.00-10.30 uur met 7 × 50 en 10 × 50 kijkers bestudeerd worden. Hij was solitair en foerageerde op het met gras begroeide pad op de welbekende wijze van een Merel *Turdus merula* op een gazon. Houding en gedrag deden aan een Kramsvogel *T. pilaris* denken maar de vogel was iets kleiner: grootte tussen die van Koperwiek *T. iliacus* en Kramsvogel. De vleugelpunten werden geregeld iets afhankelijk gehouden. De vogel was zeer alert, liet zich steeds tot op c. 15 meter benaderen, maar rende dan snel weg over het pad: hij was moeilijk tot opvliegen te bewegen en verschool zich ook niet in de duindoorns aan weerskanten van het pad, maar bleef steeds op open grond.

De beschrijving van het verenkleed (naar veldnotities) luidt als volgt: *Bovenzijde* kruin, oorstreek, nek, rug, vleugels, stuit en staart effen olijfbraun zonder zichtbare grijze tinten; de staart had geen spoor van roodbruin. Geen lichte oogring, noch oogstreep. *Onderzijde* keel crème-achtig wit met donkerbruine vlekken. Borst een zwart-wit gevlekte krans, naar de bovenzijde aan weerskanten doorlopend tot op de zijhals, naar de buik toe scherp begrensd. Buik opvallend wit, sterk contrasterend met de borst. Flanken met lengtestrepen, naar de staart toe minder opvallend en lichter van tint. Ondervleugel met duidelijk zichtbare bruingele partij. *Kale*

delen snavel donkerbruin, oog donkerbruin, poten licht vleeskleurig.

Wij determineerden deze vogel als Zwartkeellijster. Een gele snavelbasis, die voor de Zwartkeellijster wordt opgegeven, werd niet gezien. De waarneming is inmiddels door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna als zodanig aanvaard. Het betreft een eerstejaars mannetje. De zwarte tekening op de borst is karakteristiek voor ♂♂; ♀♀ hebben een donkerbruin gevlekte (boven-)borst (balgen Zoologisch Museum Amsterdam). Adulte ♂♂ hebben een geheel zwarte kin, keel en bovenborst; bij eerstejaars ♂♂ zijn kin & bovenkeel wit met donkere vlekken en onderkeel & bovenborst „buffish-white, each feather with a black-brown, roundish tip” (Witherby *et al.* 1938: 130).

De Zwartkeellijster („zwartkelige vorm”) behoort tot de soort *Turdus ruficollis* waartoe ook de Roodkeellijster *T. ruficollis ruficollis* („roodkelige vorm”) wordt gerekend. Het zijn beide ondersoorten van één soort waarvan de Nederlandse naam ongelukkigerwijs ook „Roodkeellijster” is. Het broedgebied van deze soort strekt zich uit van de Oeral tot in China. De zwartkelige vorm bewoont laagland in het westen van dit verspreidingsgebied, de roodkelige vorm gebirge in het oosten. In het overgangsbied tussen beide vormen treedt bastaardering op, waardoor intermediaire typen ontstaan. Het zijn vogels van naaldbossen met onder meer sparren, zilversparren en dennen, al dan niet gemengd met loofhout (Voous 1960).

De Zwartkeellijster werd tweemaal eerder in ons land aangetroffen, zodat bovenstaande waarneming het derde geval betreft van deze ondersoort. De eerdere waarnemingen betroffen eveneens ♂♂, en wel één op 8 oktober 1978 te Katwijk en één van 31 maart tot 3 april 1981 te Groningen (*Limosa* 53: 31; 55: 135, foto in *Dutch Birding* 3: 72).

Ook elders in West- en Noord-Europa is dit een zeldzame lijstster: er zijn deze eeuw negen gevallen in Groot-Brittannië (*Brit. Birds* 51: 195-197, 68: 323, 69: 344, 70: 429, 71: 518, 72: 535, 73: 521, 75: 518), tien in Zweden (SOF 1978) en acht in Finland (*Brit. Birds* 75: 270, vgl. Merikallio 1958). De gevallen in Nederland, Groot-Brittannië en Zweden zijn als volgt over de maanden verdeeld: september 1, oktober 5, november 3, december 4, januari 3, februari 3, maart 1, mei 2.

Summary

Black-throated Thrush *Turdus ruficollis atrogularis* on Schiermonnikoog.

On 9 October 1982 a first-year male Black-throated

Thrush was observed on Schiermonnikoog (Friesland). A description of this bird is given and the occurrence of this subspecies in some W. and N. European countries is summarized.

Literatuur

- MERIKALLIO E. 1958. Finnish birds. Fauna fenn. 5.
SOF 1978. Sveriges fåglar. Sveriges Ornitologiska Förening, Stockholm.
VOOUS K. H. 1960. Atlas van de Europese broedvogels. Elsevier, Amsterdam.
WITHERBY H. F. *et al.* 1938. Handbook of British birds, 2. Witherby, London.

M. J. Swart, Raai 186, 9202 HX Drachten
A. Ferwerda, Nassaustraet 26,
9076 CE Sint-Annaparochie

Vangsten van Buidelmezen *Remiz pendulinus*

Op 28 augustus en 12 september 1982 werden op onze ringplaats aan de rand van de Oostvaardersplassen (Zuidelijk Flevoland) respectievelijk zes en drie Buidelmezen gevangen en geringsd. Hier wordt aandacht besteed aan verenkleed, rui en biometrie (tabel 1) van deze vogels. Verder worden de vangsten tot en met 1982 gepresenteerd en enige aspecten van het voorkomen van de Buidelmees in ons land besproken.

Verenkleed Alle negen door ons gevangen Buidelmezen waren juveniele vogels, die zich in verschillende stadia tussen jeugd- en volwassen kleed bevonden. De foto's laten de door ons gevangen uitersten zien. Vijf exemplaren (vier op 28.8) waren nog grotendeels in jeugdkleed (fig. 1A; vgl. Jonsson 1978: 121). De rug was lichtbruin van kleur, zonder (1 ×) of met een zwakke aanduiding van de kastanjebruine bovenrug van het volwassen kleed. De grote vleugeldekveren, welke in het volwassen kleed een donkere band over de vleugel vormen, waren bruiner en minder sprekend. Nek en kop waren lichtbruin, waar doorheen enig grijs schemerde. Van het karakteristieke zwarte masker was slechts een vage aanduiding te zien: de lichtbruine wangvlek, welke tot de bovenzijde van het oog reikte en doorliep tot de snavel had een enkele donkere veertop, vooral aan de achterzijde en was begrensd door een zwakke, lichte wenkbrauwstreep (vgl. figuur 1A).

Bij de overige vier exemplaren was al meer te zien van het volwassen kleed: de bovenrug was